

Оцінка впливу тривалого застосування назальних кортикостероїдів на ринологічні симптоми COVID-19

При коронавірусній хворобі (COVID-19) часто спостерігаються назальні симптоми (особливо на ранніх стадіях захворювання). Мета цього дослідження – оцінка впливу застосування назальних кортикостероїдів (НКС) на інтенсивність ринологічних проявів COVID-19 за допомогою опитувальника SNOT-22.

Передумови дослідження

НКС є основою терапії алергічного риніту, а також часто використовуються при неалергічному риніті та хронічному риносинуситі. Ці препарати зменшують міграцію запальних клітин до епітелію дихальних шляхів, вибірково пригнічують місцеву експресію цитокінів, інгібують вивільнення прозапальних медіаторів і підтримують нормальну структуру слизової оболонки. Так, E. Minshall і співавт. (1998) продемонстрували зменшення вогнищевої метаболізації в носовому епітелії при тривалому використанні мометазону фууроату в пацієнтів з алергічним ринітом.

Ще на початку пандемії експерти ініціативи ARIA (The Allergic Rhinitis and its Impact on Asthma) й EAACI (The European Academy of Allergy and Clinical) опублікували консенсус, у якому наголосували на необхідності продовження лікування НКС у пацієнтів з алергічним ринітом під час пандемії COVID-19. У заяві підкреслюється відсутність доказів пригнічення імунної системи на тлі застосування цих препаратів, тоді як припинення терапії може зумовити погіршення перебігу алергічного риніту та більше поширення коронавірусу через чхання.

Важливо зазначити, що кортикостероїди здатні зменшувати не тільки алергічне, а й інфекційне

запалення. За допомогою низки експериментальних робіт доведено, що кортикостероїди не лише зменшують концентрацію прозапальних цитокінів і ушкодження епітелію в уражених риновірусом клітинних культурах, а й пригнічують реплікацію вірусу (Yamaura M. et al., 2014; Waltl E. et al., 2018; Kim S. et al., 2018).

Існують дані, що кортикостероїди пригнічують експресію ангіотензинперетворювального ферменту 2 типу в носовому епітелії (Sharif-Askari S.F. et al., 2020). Добре відомо, що цей мембранний білок використовується вірусом SARS-CoV-2 для адгезії та проникнення до клітини-господаря. Автори цієї роботи припустили можливий захисний ефект попереднього тривалого використання місцевих кортикостероїдів в умовах COVID-19.

Метою цього дослідження була перевірка гіпотези, що в пацієнтів з алергічним ринітом, які тривало використовують НКС, ринологічні симптоми COVID-19 будуть менш вираженими. Автори також мали на меті з'ясувати, чи можуть бути НКС корисними для зменшення частоти та тривалості таких добре відомих симптомів COVID-19, як аносмія й агевзія.

Матеріали та методи

Дослідження було сплановане як очне опитування та проводилося в період із квітня

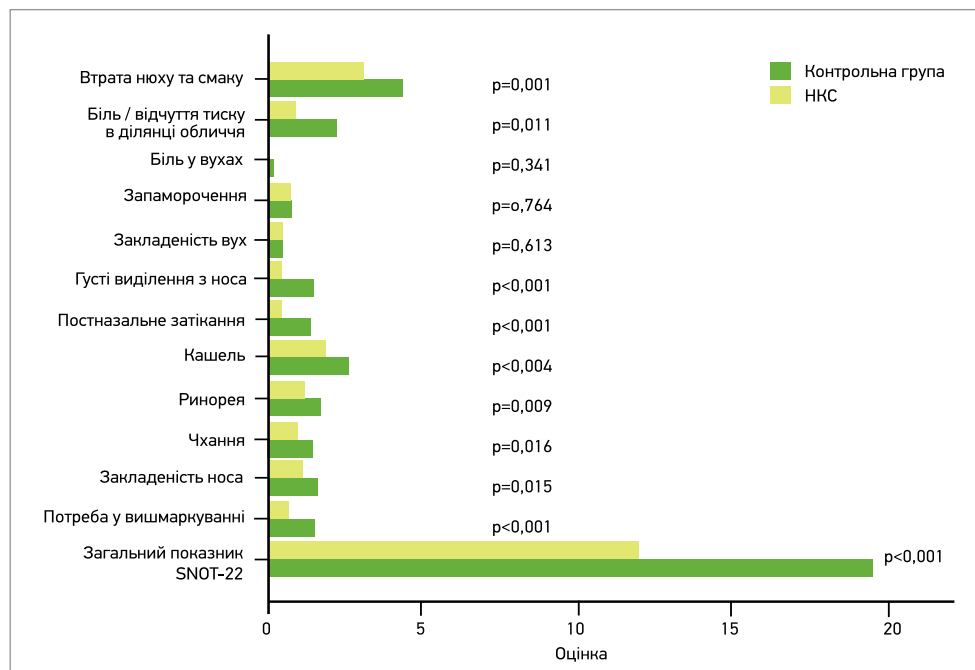

Рис. Загальний показник SNOT-22 та вираженість окремих ринологічних симптомів COVID-19 у пацієнтів, які використовували НКС, і в контрольній групі

по липень 2020 року. До випробування залучали дорослих пацієнтів, які мали симптоми респіраторного захворювання та позитивний результат полімеразно-ланцюгової реакції (ПЛР) мазків носоглотки на SARS-CoV-2. Опитування проводили вже після зникнення симптомів і отримання негативного результату ПЛР.

Для оцінки вираженості ринологічних проявів захворювання використовували опитувальник SNOT-22 (SinoNasal Outcome Test-22), а саме його підшкали «назальні симптоми», «біль у ділянці обличчя та вухах». SNOT-22 широко застосовують у світі для оцінки якості життя й результатів лікування пацієнтів із захворюванням носа та навколососових пазух. Анкета в поточному дослідженні містила 12 запитань, кожне з яких оцінювалося від 0 до 5 балів (загальна оцінка – від 0 до 60 балів).

Пацієнти були розподілені на дві групи відповідно до використання НКС:

- основна група, котра застосовувала мометазону фууроат 200 мкг 1 р/день протягом останніх 6 міс щодо алергічного риніту;
- контрольна група, що не використовувала НКС або інше регулярне системне чи місцеве лікування.

Із контрольної групи також виключали пацієнтів із наявністю в анамнезі хронічного риносинуситу з поліпами, дисфункції нюху чи смаку, синопназального хірургічного втручання, операцій та/або променевої терапії в ділянці голови та шиї, психічних або неврологічних захворювань, уживання тютюну, травм.

Результати

До випробування було залучено 47 пацієнтів, які перенесли COVID-19; 16 із них отримували НКС щодо алергічного риніту, а 31 пацієнт увійшов до контрольної групи. Приблизно порівну було жінок (51,1%) та чоловіків (48,9%). Середній вік становив 41,4±8,6 року. За демографічними характеристиками групи не відрізнялися між собою.

Найпоширенішими скаргами під час захворювання на COVID-19 були втрата нюху (n=41; 87,2%), кашель (n=38; 80,8%), втрата смаку (n=34; 72,3%) та закладеність носа (n=27; 57,4%).

Нюхова та смакова функції почали відновлюватися в середньому через 11,9±6,1 та 10,8±5,4 доби після початку захворювання. Значно швидше їхнє покращення спостерігалося в групі НКС (7-8,5 днів для нюху та 6-8 днів для смаку) порівняно з групою контролю (14-18 днів для нюху та 13-15 днів для смаку). Різниця між групами була достовірною за динамікою обох симптомів (p<0,001).

Середній загальний показник SNOT-22 становив 16,9±4,5 (діапазон – 9-25); він був значно нижчим у групі НКС порівняно з групою контролю (11,9 vs 19,6 бала відповідно; p<0,001). Також

достовірна різниця відзначалася за низкою інших симптомів, у т. ч. таких, як втрата нюху та смаку, біль / відчуття тиску в ділянці обличчя, виділення з носа, постназальне затікання, кашель, чхання, закладеність носа тощо (рис.).

Висновки

Отже, переваги топічних кортикостероїдів при COVID-19 не є однозначними. У проведеному дослідженні тривале застосування мометазону фууроату асоціювалося з легким перебігом назальних симптомів, пов'язаних із коронавірусною інфекцією, про що свідчать результати опитувальника SNOT-22. Хоча рівень доказів є низьким, призначення назальних кортикостероїдів може бути корисним для швидшого відновлення порушень нюху та смакових відчуттів.

Хоча остаточні висновки робити зарано, отримані результати щодо потенційної ефективності назальних кортикостероїдів при COVID-19 є обнадійливими й заслуговують на подальше вивчення.

ДОВІДКА «ЗУ»

Мометазону фууроат – це один із найефективніших і найбезпечніших топічних кортикостероїдів, які застосовуються сьогодні в клінічній практиці; характеризується потужною проти-запальною дією, що значно перевищує активність інших стероїдів, і дуже низькою системною біодоступністю.

Добре відомим для українських лікарів і пацієнтів препаратом мометазону фууроату є назальний спрей Флікс (фармацевтична компанія «Дельта Медікел Промоушнз АГ»); його беззаперечні переваги – доведена у відповідному дослідженні біоеквівалентність оригінальному препарату та водночас доступна ціна. Флікс випускається у формі дозованого водного аерозолі по 70 і 140 доз (кожна містить 50 мкг діючої речовини). Перший варіант є зручнішим для тимчасового лікування гострих станів, тоді як другий – вигідніший для тривалої терапії.

За матеріалами: İşlek A., Balci M. Evaluation of effects of chronic nasal steroid use on rhinological symptoms of COVID-19 with SNOT-22 questionnaire. Pharmacol. Rep. 2021 Feb 24; 1-5.

Підготувала **Наталія Александрук**

